

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Palingstraat 9

Oostrozebeke, West-Vlaanderen

2025A283

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

BUREAUONDERZOEK

RUBEN WILLAERT NV

8200 SINT-MICHIELS-BRUGGE

TEN BRIELE 14 | BUS 15

AUTEUR:

Aaron Willaert, Merlijn De Baene

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2025

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV. Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. BUREAUONDERZOEK [BO]	3
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 De onderzoeksopdracht	5
1.1.3 Het projectgebied	6
1.2 ASSESSMENT	9
1.2.1 Landschappelijk kader	9
1.2.2 Historisch kader	15
1.2.3 Archeologisch kader	22
1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK	30
BIBLIOGRAFIE	i
BIJLAGE	ii

INLEIDING

De initiatiefnemer plant de realisatie van een verkaveling in Oostrozebeke, provincie West-Vlaanderen. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 3017 m², over het gehele terrein zijn bodemingrepen voorzien.

Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 1000 m² bedraagt en de gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft meer dan 3000 m² bedraagt.

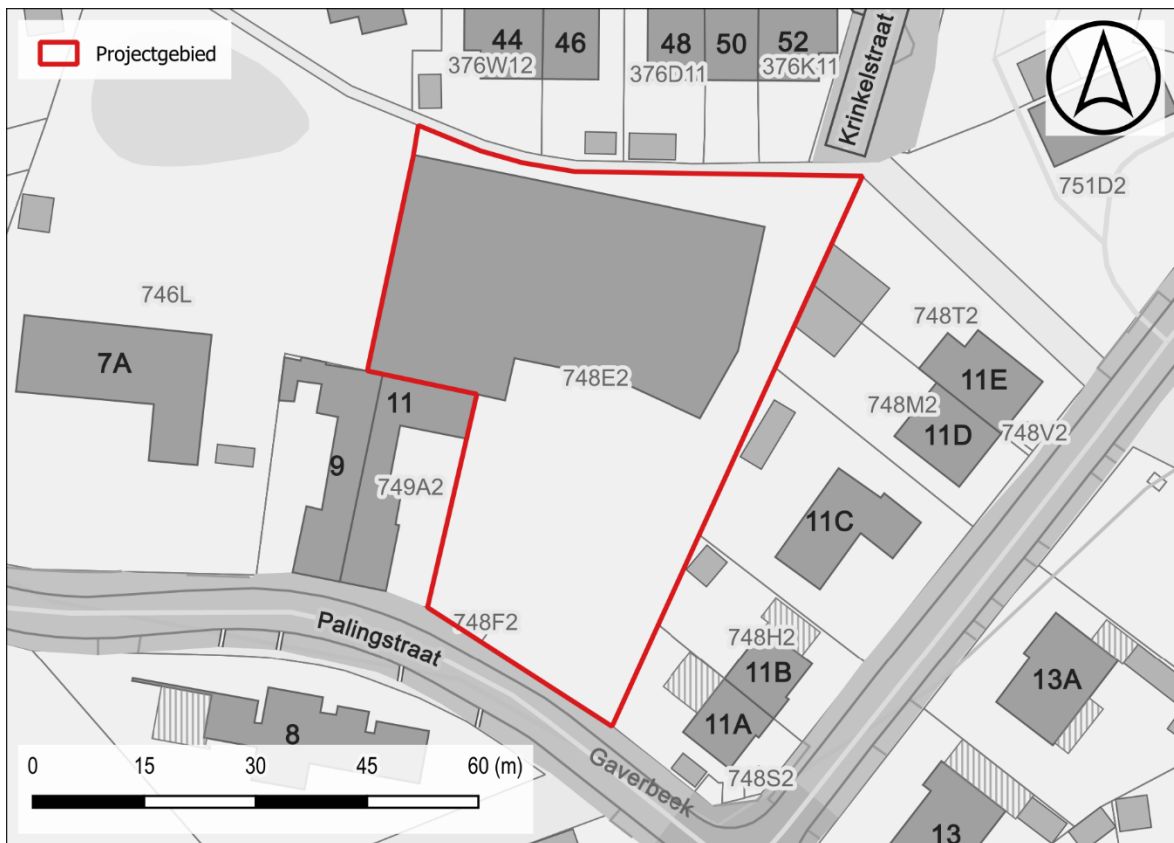
RUBEN WILLAERT NV is aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureaustudie op te maken met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

1. BUREAUONDERZOEK [BO]

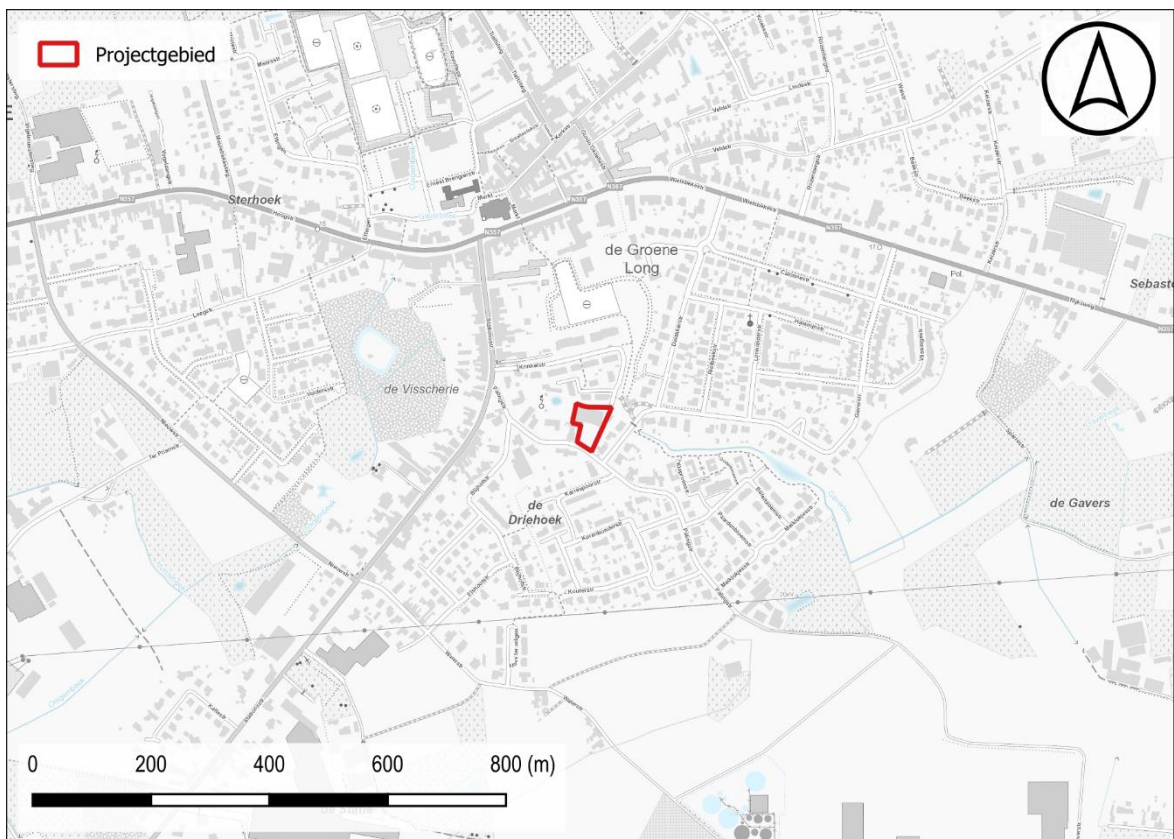
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2025A283	
ERKENNINGSNUMMER	OE/ERK/ARCHEOLOOG/2015/0069	
<i>BOUNDING GEOMETRY</i>	X ₁ : 77400	Y ₁ : 178988
	X ₂ : 77558	Y ₂ : 179101
KADASTER	Oostrozebeke Sectie E, Nummers 748 ^E 2, 748F2	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Figuur 1 en 2	
OPZET INITIATIEFNEMER	Figuur 4	

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt)

Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)

1.1.2 De onderzoeksopdracht

1.1.2.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

“Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.”
– CGP 4.0; p. 28

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Wat is de trefkans op intact bewaarde archeologische aanwijzingen?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden? Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?

1.1.2.2 Werkwijze en strategie van het vooronderzoek fase BO

RUBEN WILLAERT NV werd aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van Ruben Willaert NV. De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. Hierin werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op geopunt.be, dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be, cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen en andere sites met erfgoedwaarde; onder dezelfde noemer verzamelen we alle opgestelde archeologienota's vanaf 2015.

1.1.3 Het projectgebied

1.1.3.1 Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het projectgebied vond in het verleden nog geen archeologisch (voor)onderzoek plaats. Er werd in het verleden reeds een archeologienota met ID: 32194.² De huidige nota werd opgesteld in het kader van een wijziging in de geplande werken.

1.1.3.2 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Oostrozebeke, provincie West-Vlaanderen, langs de Palingstraat en de Gaverbeek. Op heden is ca. 1283 m² bebouwd en ca. 1385 m² verhard. Het centrum van Oostrozebeke ligt op ca 380 m ten noordwesten van het terrein.

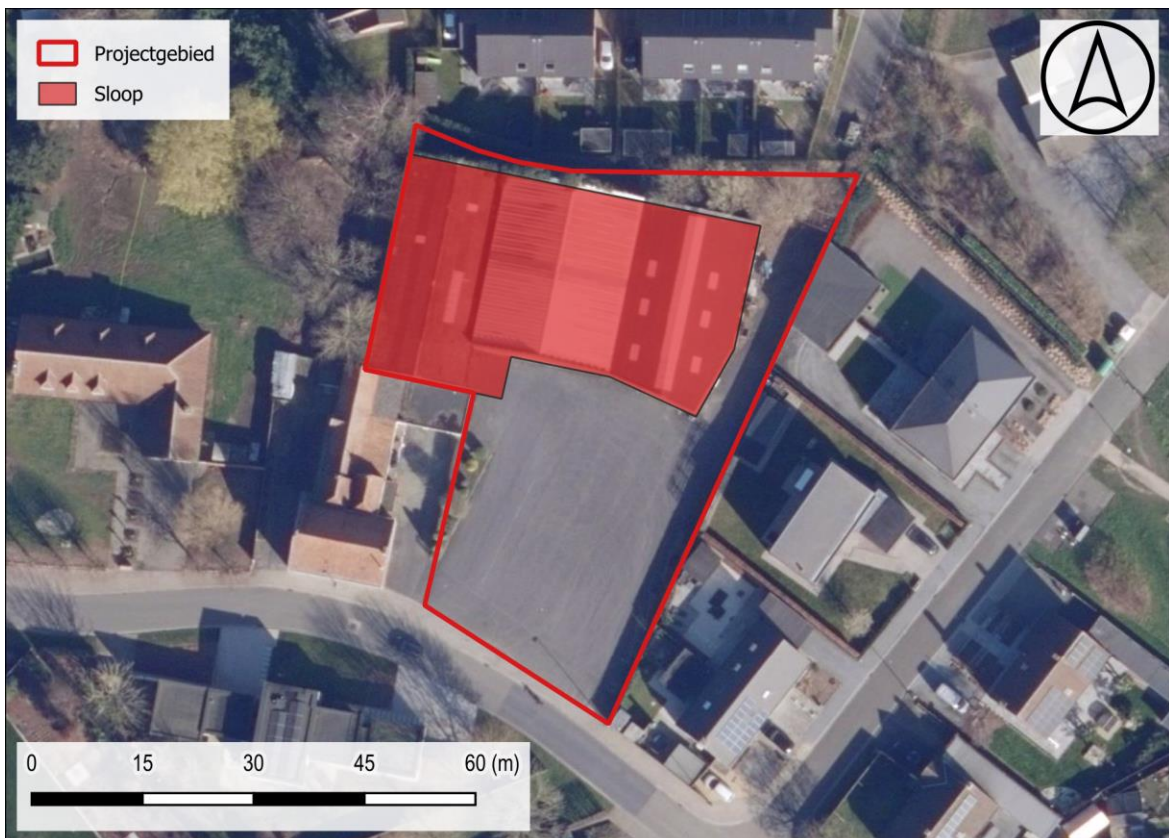
Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

² <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/32194>

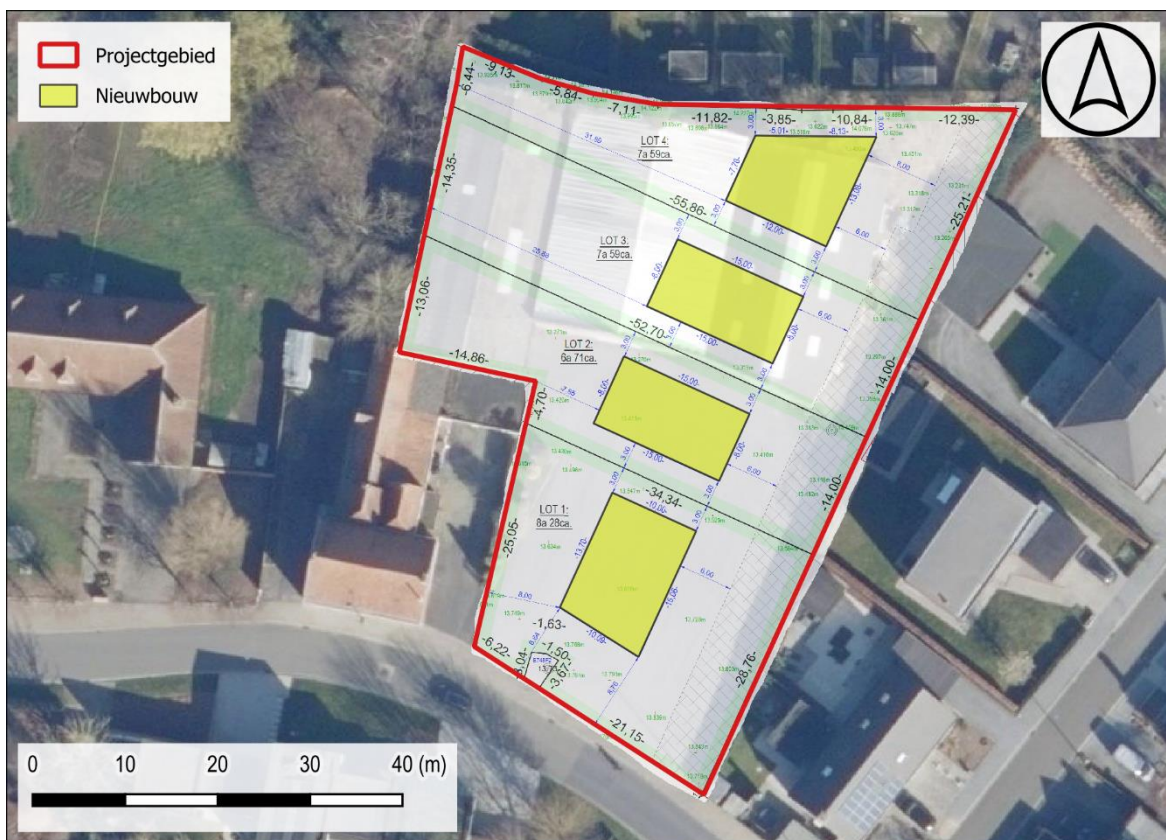
1.1.3.3 Geplande bodemingrepen

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 3017 m², over het gehele terrein zijn bodemingrepen voorzien. Op heden is ca. 1283 m² bebouwd en ca. 1385 m² verhard. Deze bestaande infrastructuur wordt in eerste instantie gesloopt.

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling van 4 loten. Het lijkt geen twijfel dat de geplande werken, het hiermee gepaard gaande werfverkeer en de toekomstige ingrepen binnen de individuele kavels het potentieel archeologisch niveau over het volledige plangebied bedreigen. Daarom wordt binnen deze archeologienota uitgegaan van een integrale versterking van het terrein.

Figuur 4: Opzet initiatiefnemer t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

Figuur 5: Opzet initiatiefnemer t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.2 ASSESSMENT

1.2.1 Landschappelijk kader

Het grondgebied van Oostrozebeke strekt zich deels uit over het Tielts Plateau en deels over het zuidelijkere zandlemige land van Roeselare-Kortrijk. Het onderzoeksgebied bevindt zich ten zuiden van de dorpskern die gelegen is op het interfluvium tussen de noordelijk gelegen Mandel en de zuidelijk gelegen Leie. Direct ten zuiden van het plangebied loopt de (ingebuisde) Gaverbeek.

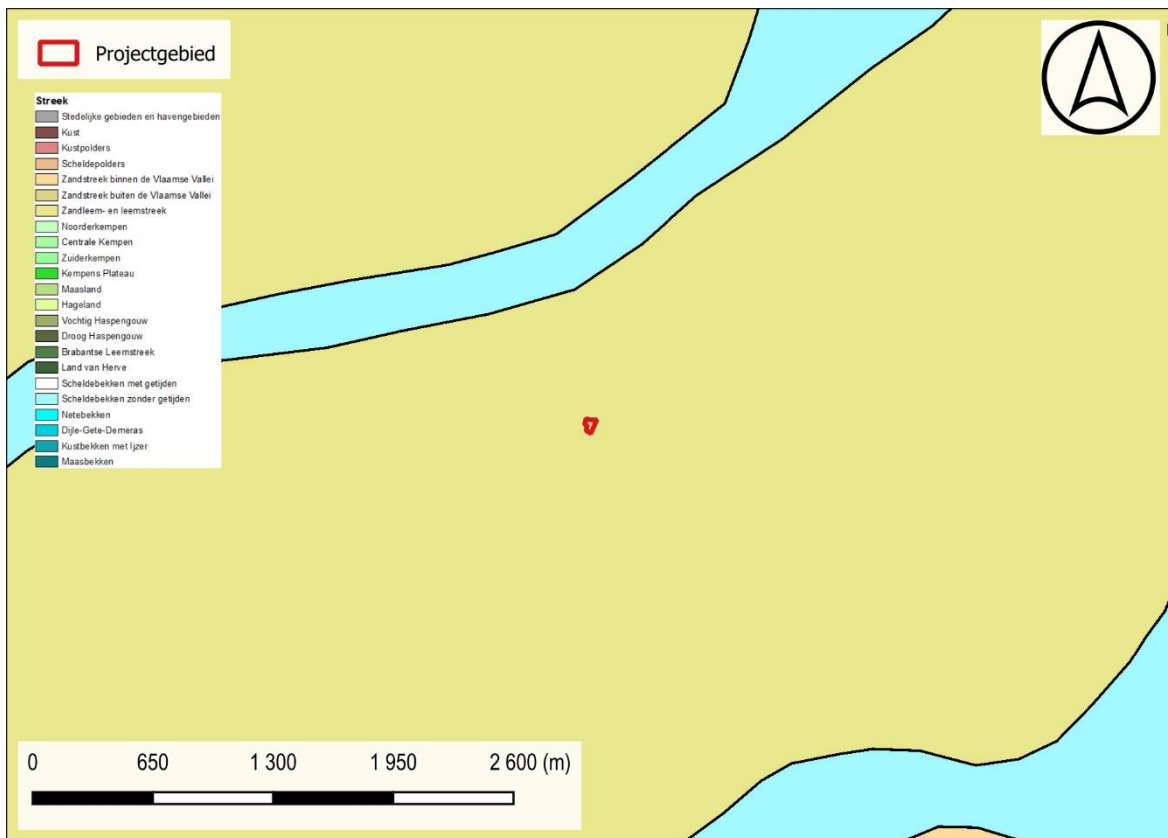
Het lokaal hoogtemodel situeert het projectgebied op een hoogte van **ca. 13.2 tot 14 + m TAW**. De noordwestelijke en zuidelijke zijdes van het terrein zijn iets hoger gelegen in vergelijking met de centrale en noord(oost)elijke zone.

Het projectgebied is gelegen in het Lid van Moen (**Formatie van Kortrijk**). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingssmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingssmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

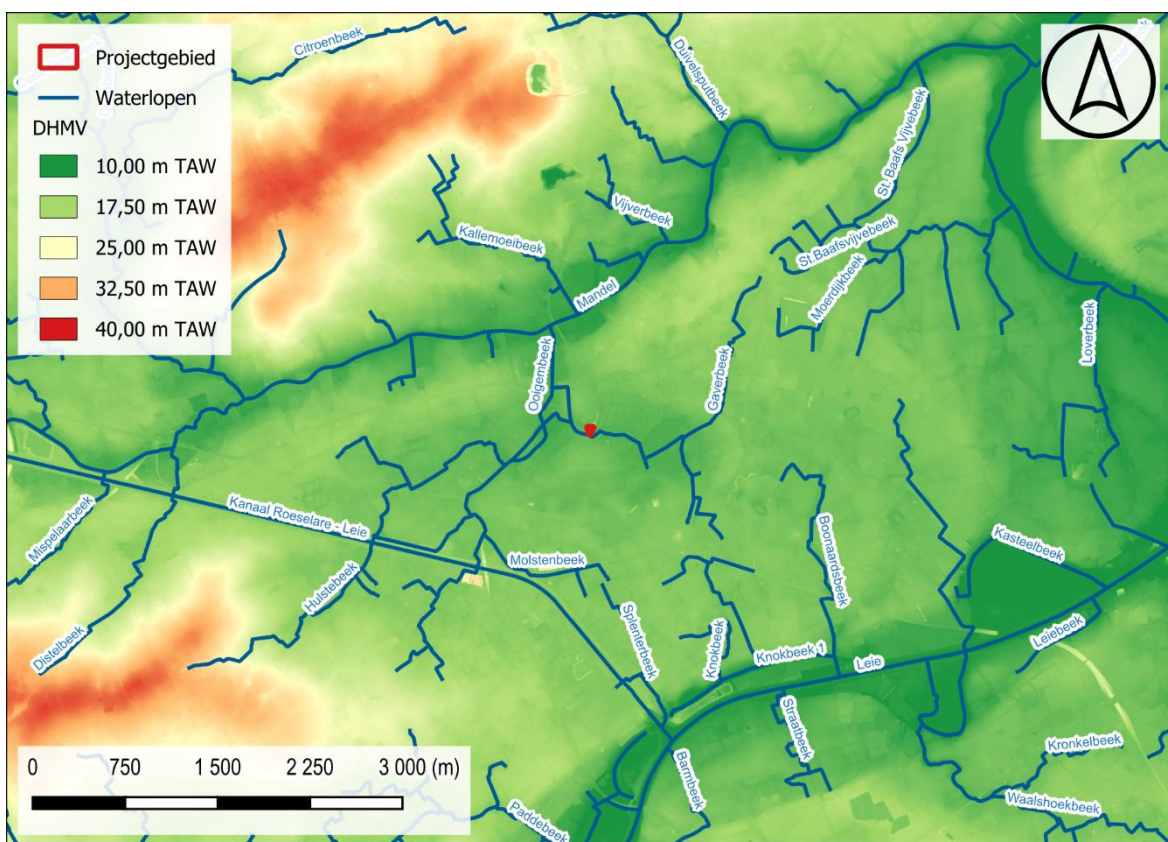
Het **Lid van Moen** is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

Het zuidelijke deel van het terrein is gelegen in het Quartair type 6, het noordelijke in Quartair type 6a. **Type 6** bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Eemiaan gevolgd door fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. De top bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Binnen deze afzetting kunnen hellingsafzettingen voorkomen en deze afzetting kan lokaal afwezig zijn. De basis van **Type 6a** vat aan met fluviatiele afzettingen van het Eemiaan gevolgd door fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. Bovenop deze fluviatiele afzettingen is een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen aanwezig (zand tot zandleem). Deze eolische afzetting kan mogelijks hellingsafzettingen van het Quartair bevatten en kan lokaal mogelijks afwezig zijn. De top bestaat uit fluviatiele afzettingen (organochemisch en perimarien inclusief) van het Holoceen tot mogelijk Tardiglaciaal.

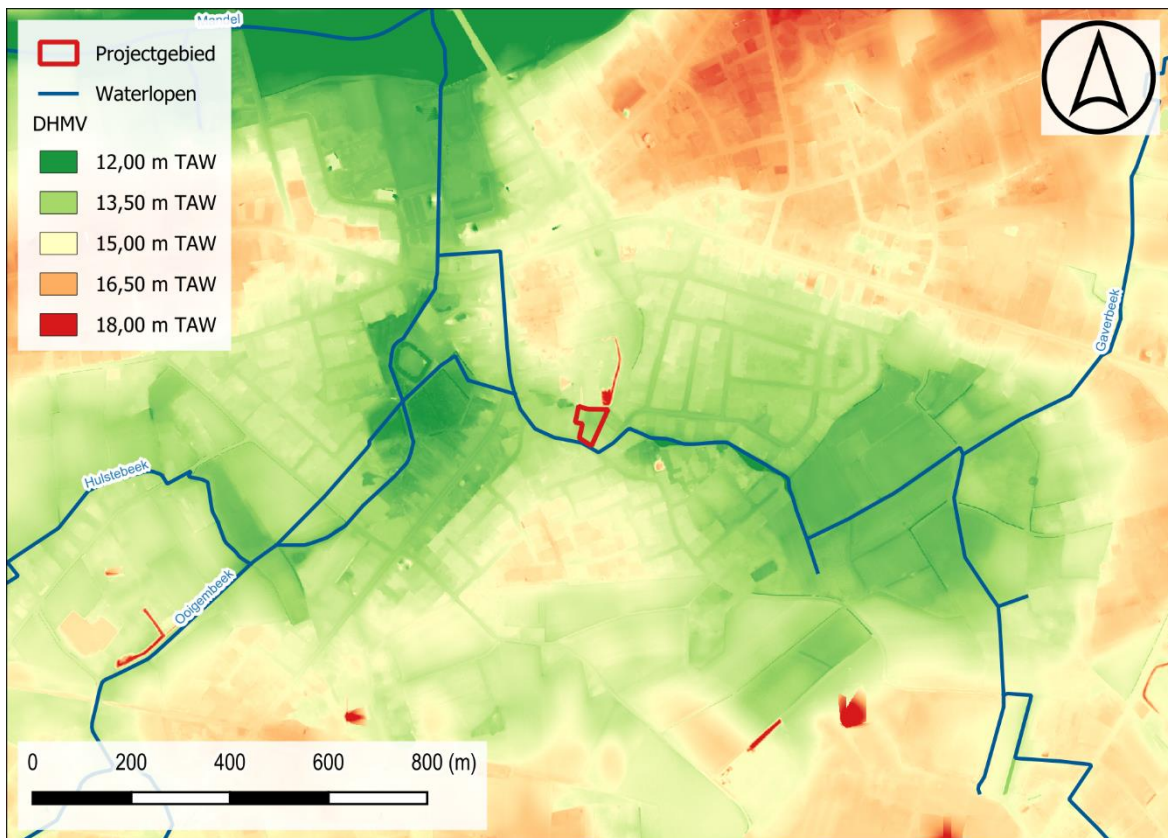
De bodemkaart geeft op het overgrote deel van het onderzoeksgebied 'opgehoogde gronden' weer. De impact hiervan op het bodemarchief is vooralsnog ongekend. De omgeving van het onderzoeksgebied, op de rand van de Gaverbeekvallei, was ongetwijfeld aantrekkelijk voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars.

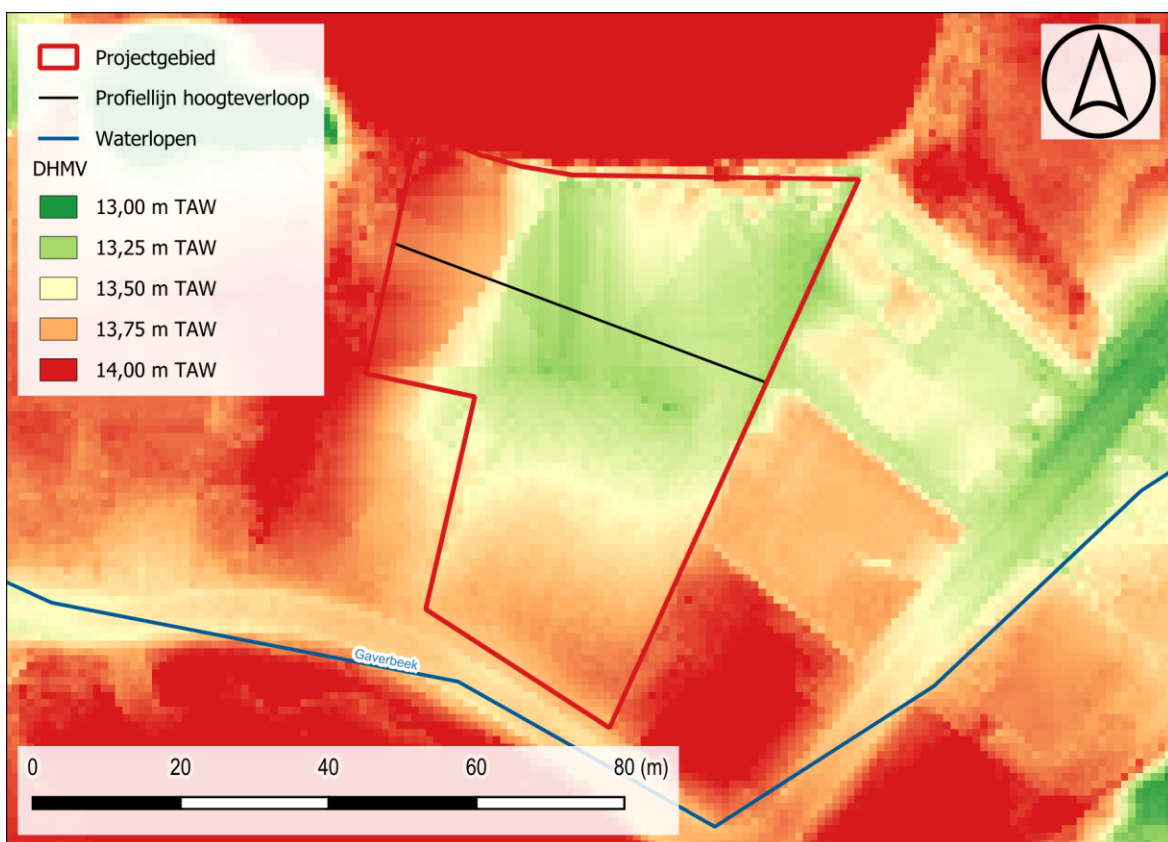
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

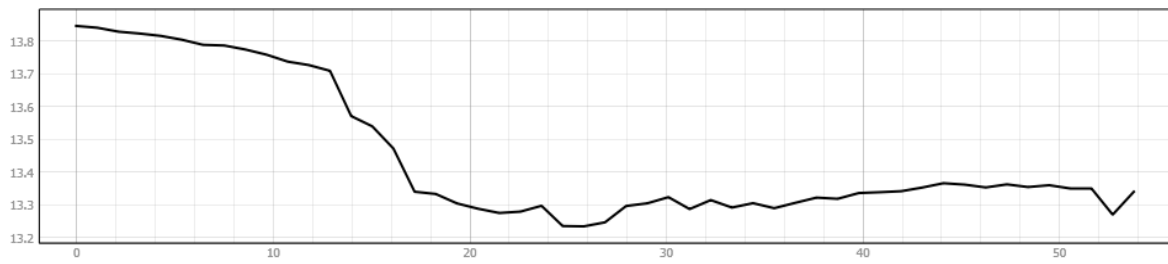
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

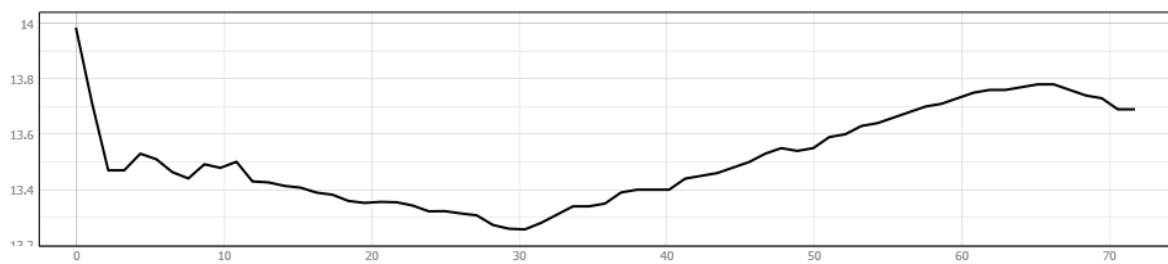
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

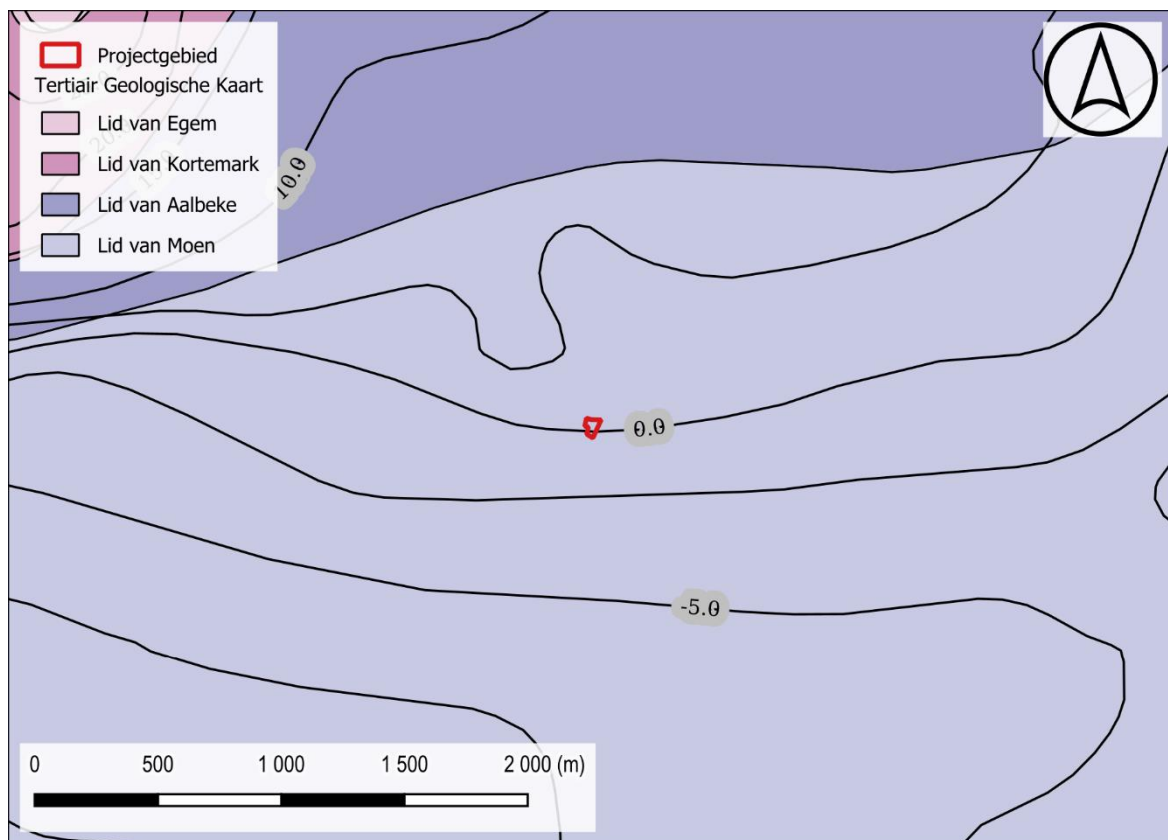
Figuur 10: Hoogteverloop W-O

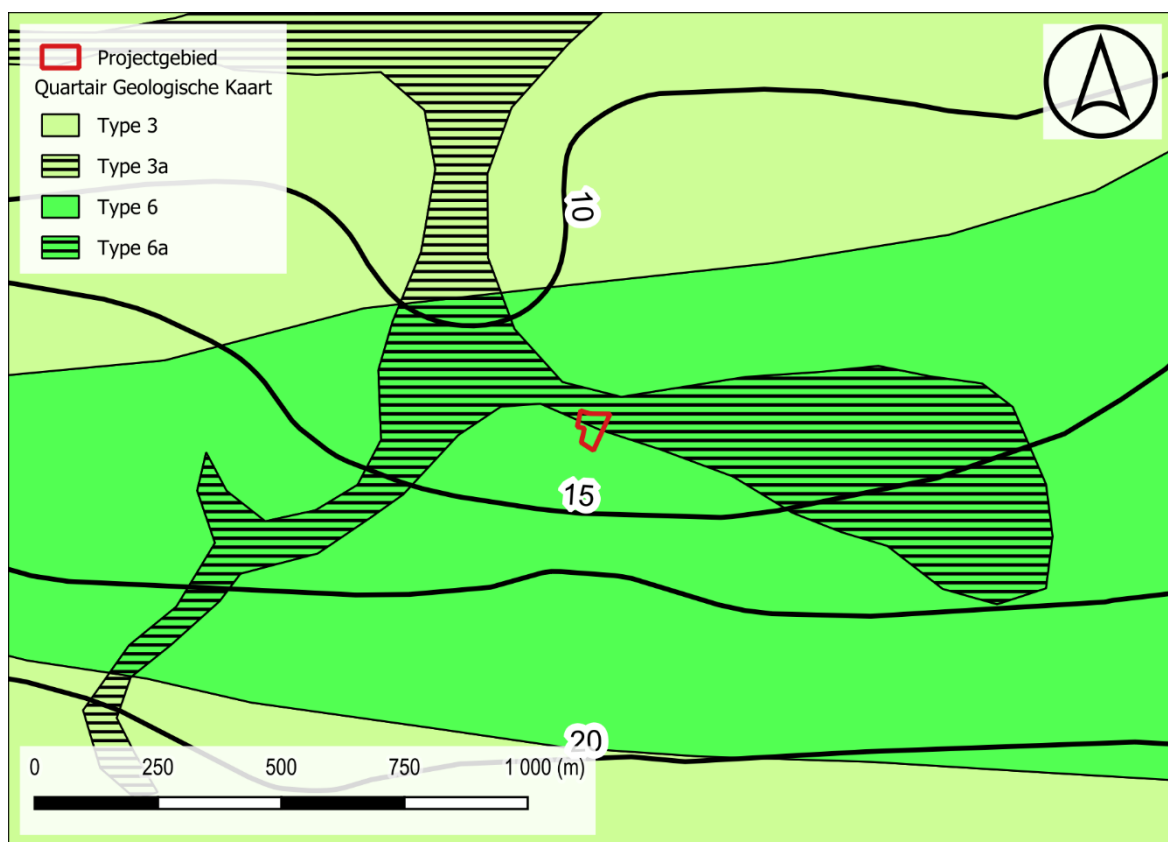
Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

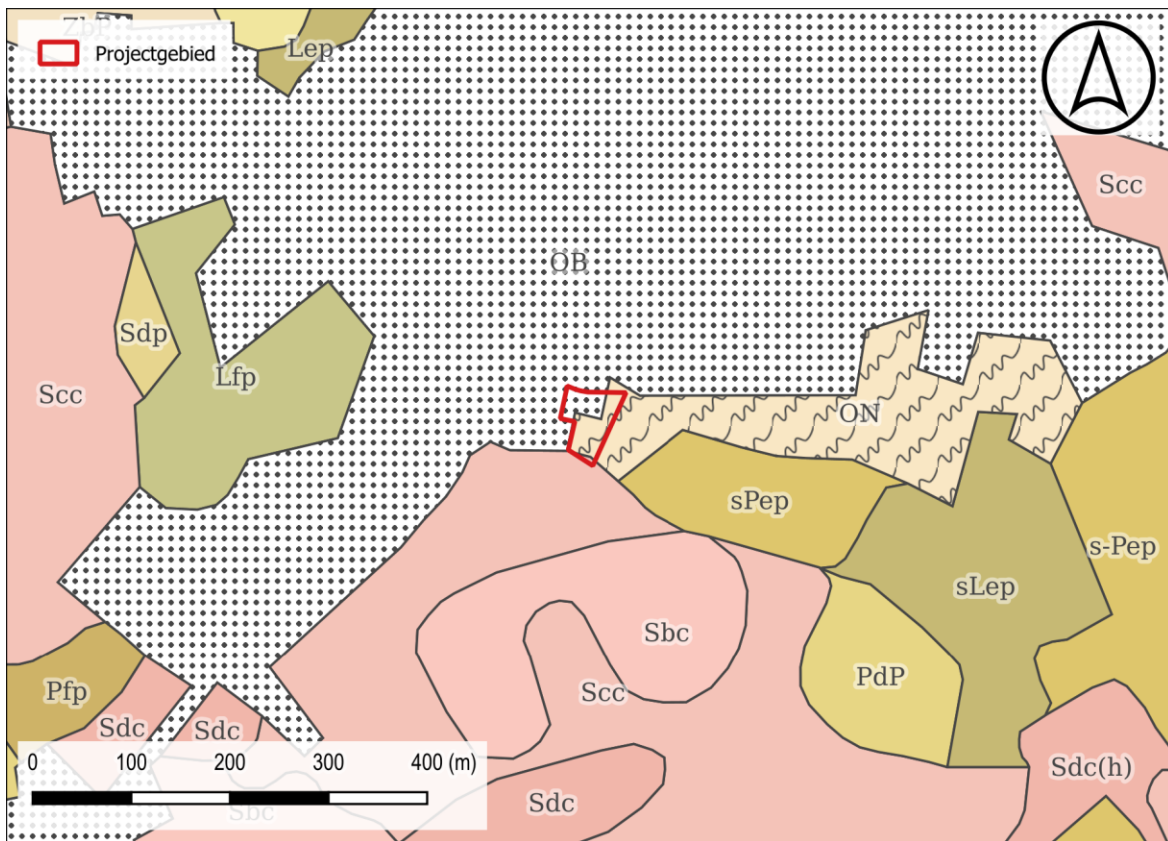
Figuur 12: Hoogteverloop NO-ZW

Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)

1.2.2 Historisch kader

I. Oostrozebeke

De oudste schriftelijke vermelding van *Rosebecca* dateert van 1066, en in 1224 komt de schrijfwijze *Rosebeke* voor. De meest plausibele theorie stelt dat de naam van de heerlijkheid afkomstig is van een samenstelling van het Germaanse *rausa* (riet) en *baki* (beek), eventueel verwijzend naar de *Roosbeke*, die stroomt van Hulste naar de Mandel. De parochie Oostrozebeke bestaat in ieder geval al in 946. In dat jaar wordt ene Gosewinus vermeld als pastoor.

Oostrozebeke maakt van bij de oprichting deel uit van de Roede van Tielt, in de Kasselrij Kortrijk. Een exacte datum voor de oprichting van de dorpsheerlijkheid is niet terug te vinden. Vermoedelijk behoort de heerlijkheid Roosbeke tot de nieuwe heerlijkheden opgericht door de graven van Vlaanderen. Het geslacht van Roosebeke wordt voor het eerst vermeld in de 12de eeuw.

Landbouwontginningen van de eerste bewoners zijn wellicht te identificeren met kouterarealen. Op de hoge en droge plateaugronden ontwikkelen zich tussen de 7de en de 12de eeuw de kouters als eerste grote, permanent bewerkte stukken grond. Door gemeenschappelijk gebruik heeft dit landschap reeds vroeg een open karakter verkregen. Deze kouters hoorden bij het dorp (dorpskouters) of bij een grote hoeve of landbouwuutbating (hofkouters). Hun bestaan wordt bevestigd door enkele koutertoponiemen waarvan de locatie op heden meestal onbekend is: de *Brouwerijkouter*, *Dalakkerkouter* of *Dulakkerkouter*, *Groote kouter* (1846), *Heerentcoutere* (1653) *Kouterstraetje* (1846), *Mussche kouter* (16de eeuw).

Tijdens de Zoutoorlog (1447-1453) tussen de stad Gent en de Bourgondische hertog Filips de Goede wordt er, voornamelijk tijdens de winter van 1452-53 veel schade toegebracht aan het Vlaamse platteland. Ook Oostrozebeke krijgt hieronder te lijden: er wordt geplunderd, de kerk van Oostrozebeke wordt beschadigd en vervolgens opnieuw hersteld.

In 1578 wordt de Oostrozebeekse kerk tijdens de Beeldenstorm voor een tweede maal vernietigd en hersteld. De gehele tweede helft van de 16de eeuw wordt gekenmerkt door ziekte en oorlog, waardoor de bevolking uitgedund wordt. De winter van 1565 is zeer streng, 1570 en 1572 zijn jaren van honger en ziekte en in 1580 heerst in de regio de pest.

In de eerste helft van de 17e eeuw hernemen landbouw en dorpsleven in zekere mate. De belangrijkste bron van inkomsten is de landbouw, aangevuld met vlasbewerking gedurende de winter. De opkomende vlasteelt vervangt stilaan de wolproductie. De relatieve rust maakt een groei van de bevolking mogelijk. Door de bevolkingsaan groei stijgen de graanprijzen en worden de bossen en de woeste gronden verder ontgonnen.

Later tijdens de 17de eeuw wordt de streek geteisterd door oorlog en schermutselingen. In de eerste helft van de eeuw woedt de Tachtigjarige Oorlog tussen Spaanse en Nederlandse troepen. Ten gevolge van troepenlogementen en de bijhorende opeisingen, vermindert de voedselvoorraad, wat honger en uiteindelijk ziekte met zich meebrengt. In de streek van Oostrozebeke betreft het voornamelijk Franse troepen. Frankrijk verleent immers steun aan de opstandige Noordelijke Nederlanden tegen de Spaanse overheerser, in de hoop gebiedsuitbreiding te kunnen bewerkstelligen in de Zuidelijke Nederlanden.

In 1800 vervangt Napoleon de kantons door arrondissementen verdeeld in gemeenten. Oostrozebeke ressorteert onder het arrondissement Kortrijk, departement van de Leie, en herwint de bestuurlijke zelfstandigheid. De grenzen van de nieuwe gemeente volgen die van de vroegere parochie. Het bestuur wordt waargenomen door een *maire* (burgemeester), twee *adjoints* (schepenen) en een *conseil municipal* (gemeenteraad).

Op 14, 15 en 16 oktober 1914 doorkruisen Duitse troepen op weg naar het front aan de IJzer het grondgebied van Oostrozebeke. Deze doortocht gaat gepaard met de nodige opeisingen. Tijdens de bezetting neemt een Ortskommandant het militaire bestuur met hoofdkwartier in de jongensschool langs de Stationsstraat waar. Dit hoofdkwartier verhuist later naar de overzijde van de straat. Bij de bevrijding in oktober 1918 bombarderen de geallieerden de munitiedepots rond het station. Daarna volgen een vijftal dagen van hevige gevechten tussen de bezetter en de Belgische troepen, oprukkend vanuit Ingelmunster.³

II. Projectgebied

De Ferrariskaart (1771-77) karteert het projectgebied ter hoogte van onbebouwd akkerland, langs de voorloper van de huidige Palingstraat. Deze bochtige weg met een verloop vanaf de Stationsstraat (vroeger vertrekkend vanaf het gehucht *Dryhoek*) tot aan de grens met buurgemeente Wielsbeke waar de straat als Gaverstraat wordt verder gezet. In 1642 als *de straete gaende naer de Leye* genoemd. In 1645 wordt de naam *Palynckstrate* gebruikt voor het Wielsbeekse gedeelte van de straat en dit omwille van haar bochtige tracé.⁴ Ten noorden van het onderzoeksgebied ligt het centrum van *Roosebeke*, ten zuidoosten een hoeve.

Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) is het gehucht *Dryhoek* afgebeeld ten westen van het projectgebied. Het terrein blijft in deze periode vrij van bewoning en wordt begrensd door de Palingstraat in het zuiden en een eerder verloop of een aftakking van de Gaverbeek in het noorden. De Vandermaelenkaart toont in het noorden eerder natte weides.

De orthofoto van 1971 toont bebouwing in de noordelijke terreinhelft en gedeeltelijke verharding in het zuiden. Verder is er weinig noemenswaardige evolutie op te merken de voorbije decennia.

³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Oostrozebeke [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14713> (geraadpleegd op 6 januari 2025).

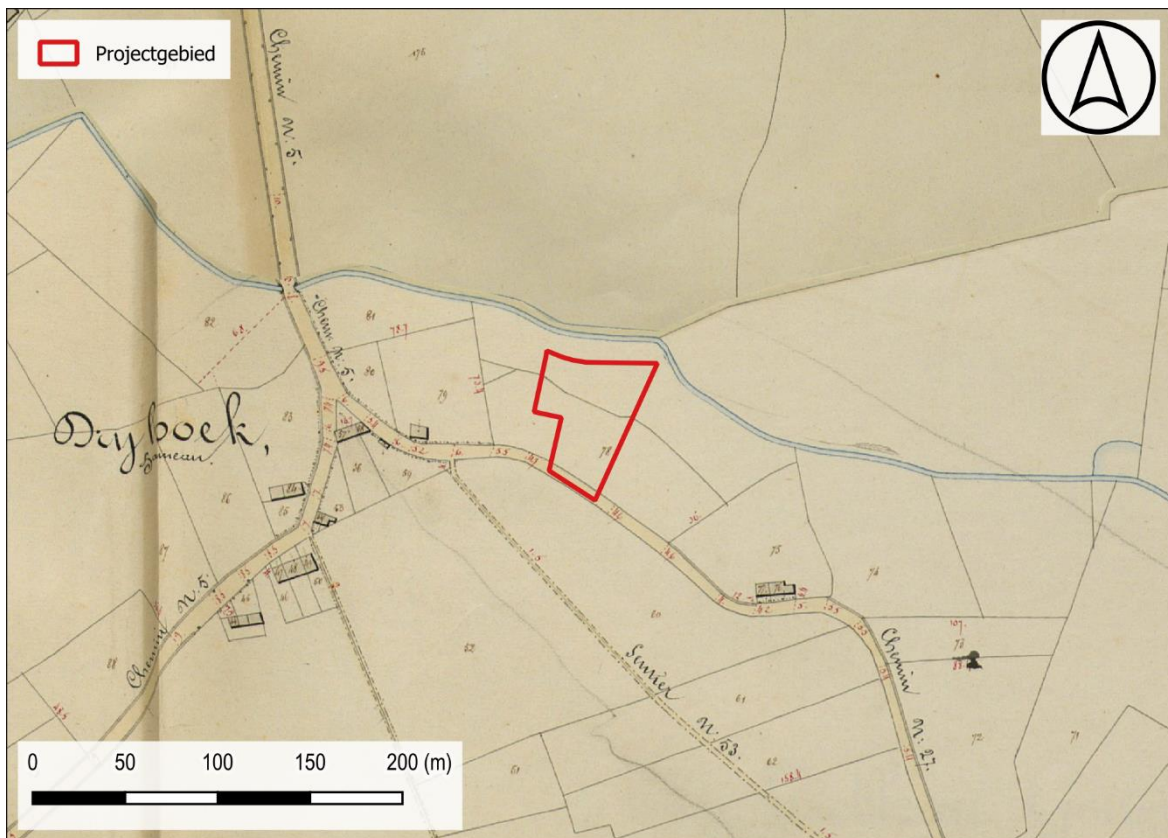
⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Palingstraat [online], <https://id.erfgoed.net/themas/11416> (geraadpleegd op 6 januari 2025).

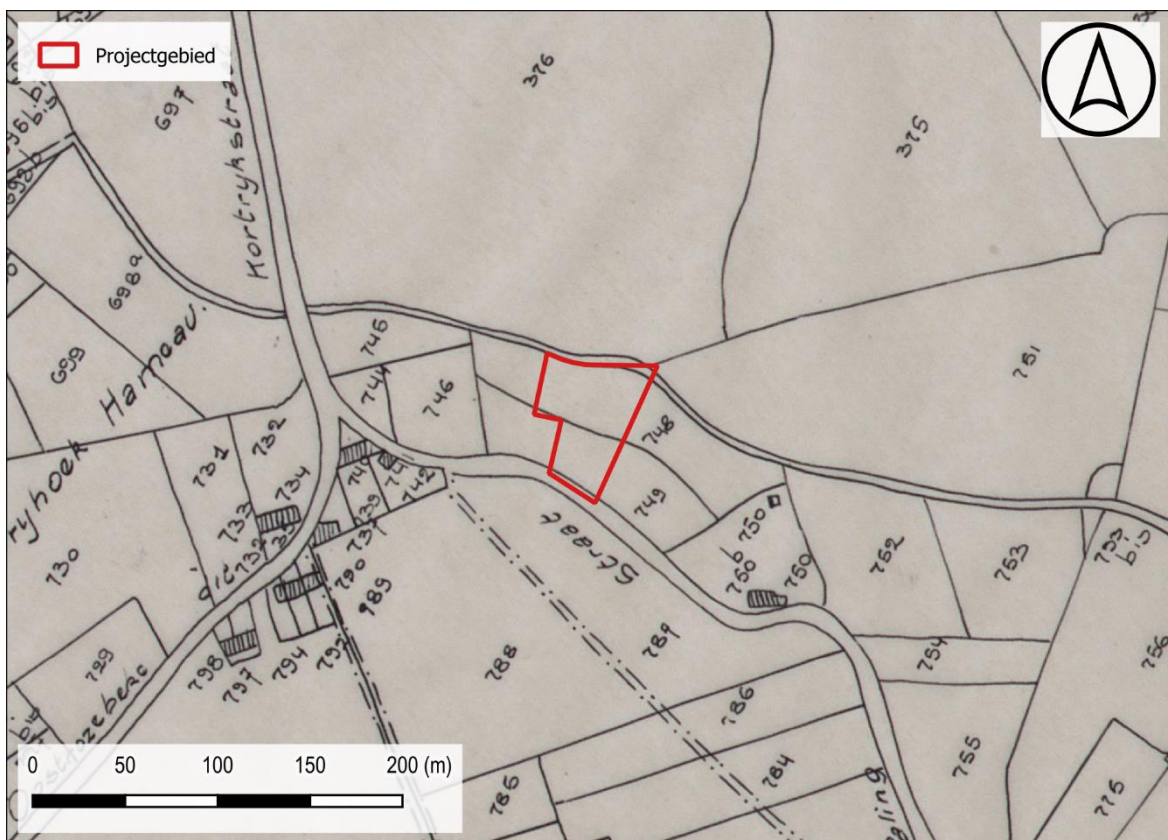
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

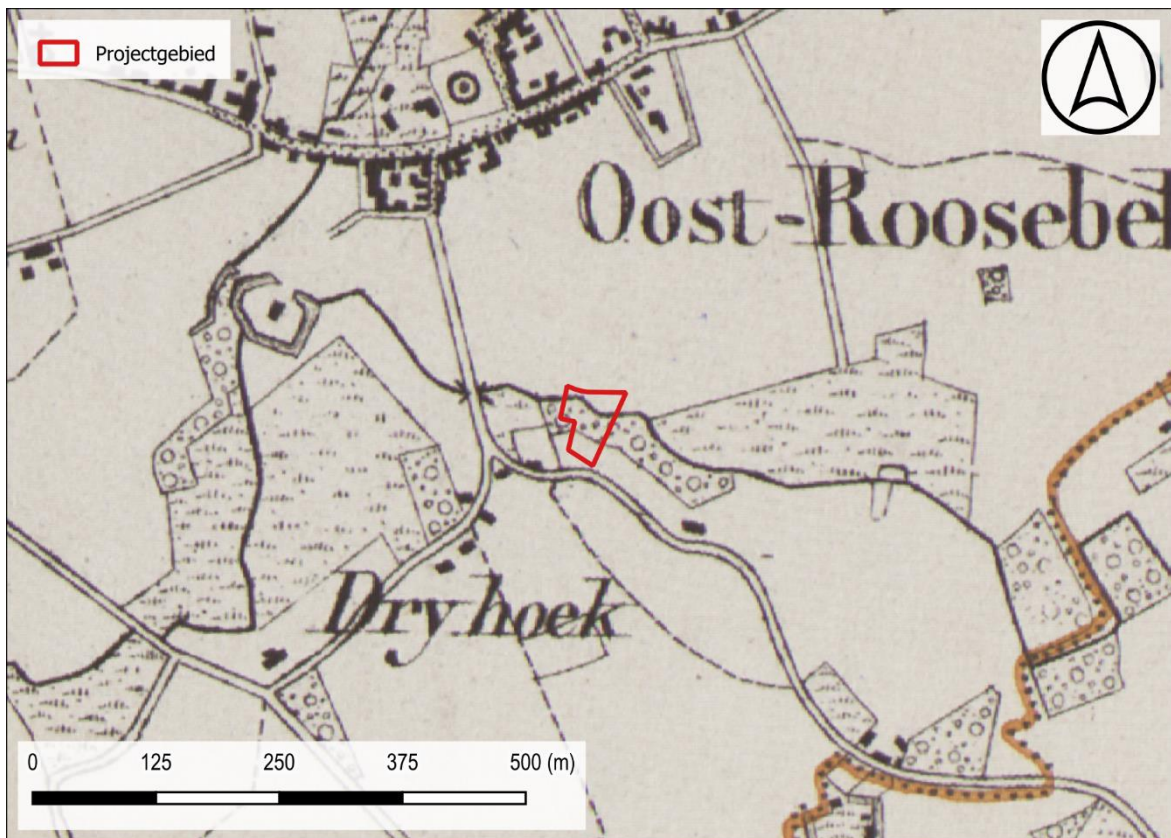
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)

Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt)

Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)

Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)

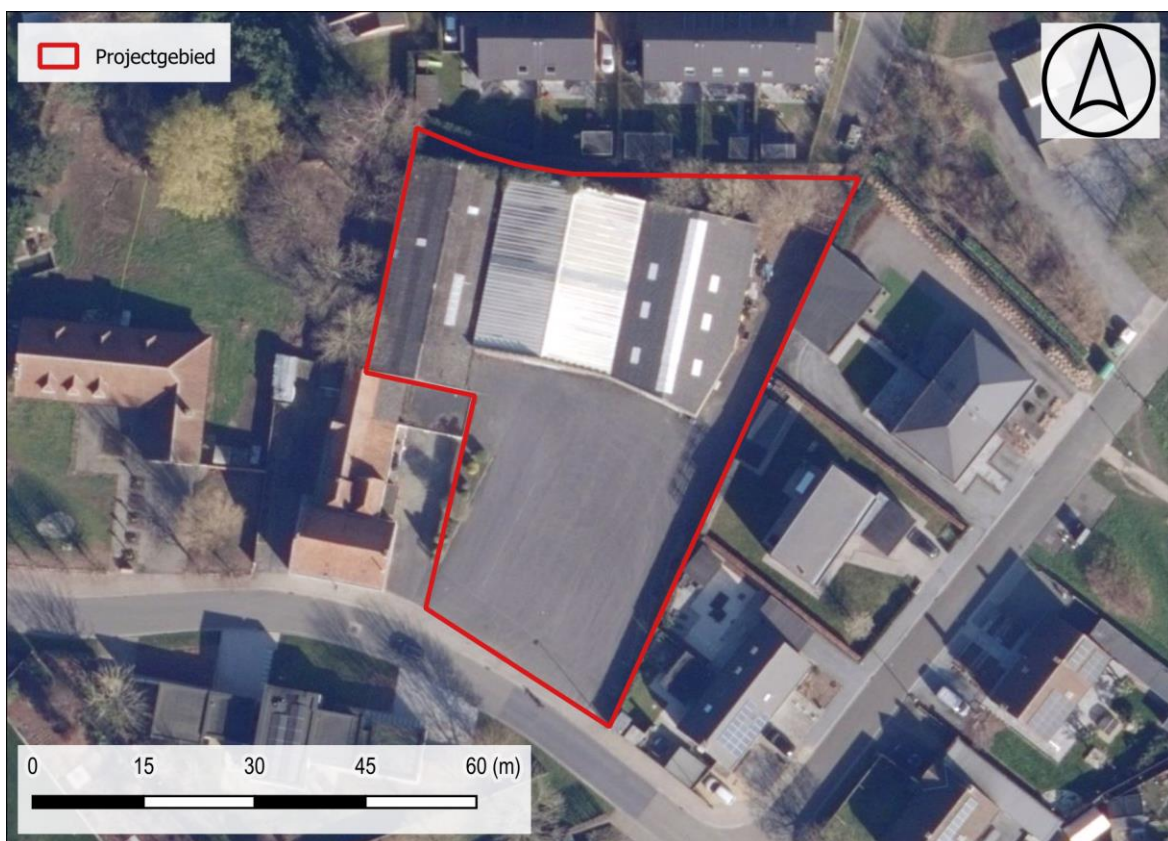
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)

Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)

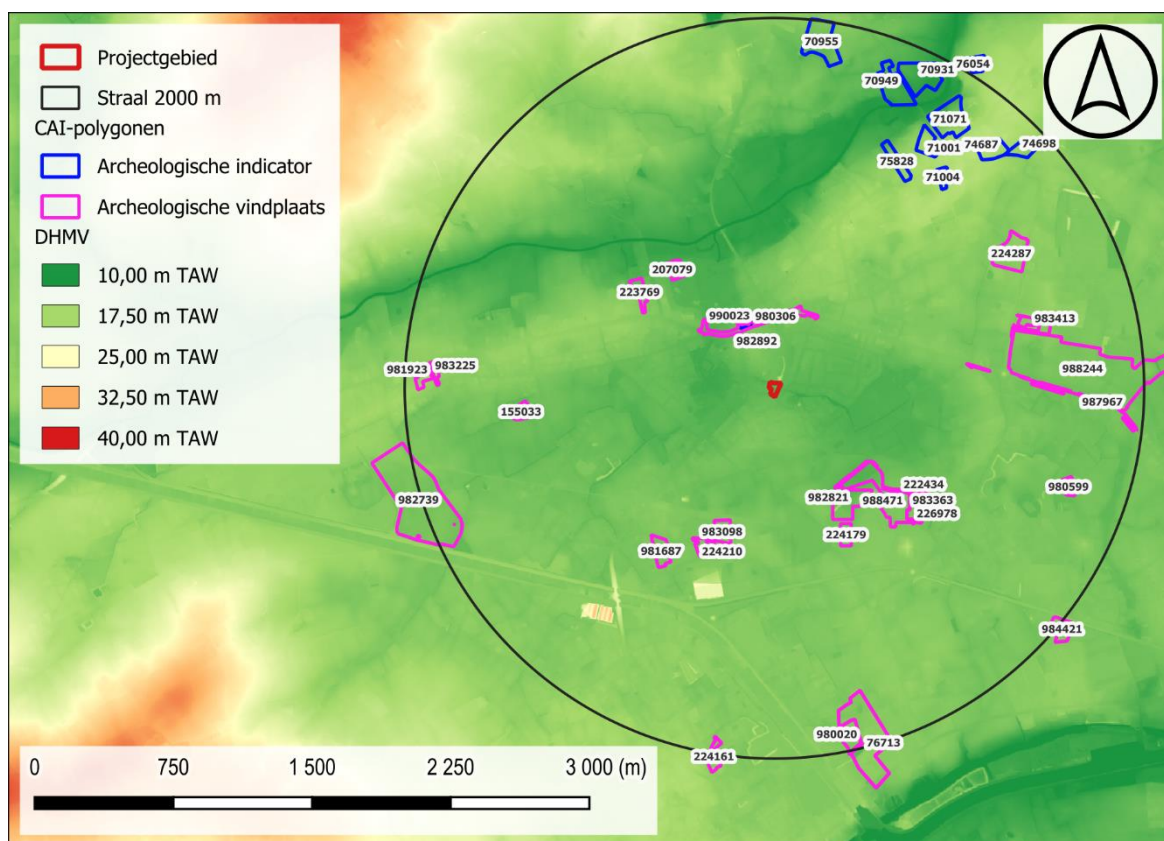
Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)

Figuur 25: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)

1.2.3 Archeologisch kader

In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied zijn reeds een groot aantal proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd en enkele opgravingen. Bij een groot deel van de uitgevoerde prospecties werden echter geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Bij vlakdekkend onderzoek aan de Vaartstraat te Wielsbeke, richting de Leie, werden meerdere veldgraven uit de Romeinse periode en bewoningssporen uit de volle middeleeuwen in kaart gebracht. Tijdens dit onderzoek werden ook meerdere lithische artefacten ingezameld, waaronder een neolitische vuistbijl. Op het aanpalende perceel, aan de Splenterbeekstraat, werden restanten van een Karolingische nederzetting in kaart gebracht. Ook hier werden lithische artefacten gerecupereerd tijdens het vlakdekkende onderzoek. Tijdens meerdere prospecties in de omgeving werden eveneens relictten uit de metaaltijden in kaart gebracht. Dit betreft zowel gefragmenteerde sporen van bewoning uit de ijzertijd en cirkelvormige grafmonumenten. Zo werd aan de Ingelmunstersteenweg en de Ridder de Ghellinckstraat bij proefsleuvenonderzoek een kringreppel in kaart gebracht. Bij onderzoek aan de Ridder de Ghellinckstraat werden eveneens meerdere off-site relictten uit de Romeinse periode aangesneden. Opvallend uit deze periode is de aanwezigheid van meerdere houtskoolmeilers. Naast deze oudere relictten werden op meerdere locaties ook resten van schermutselingen uit WO I of WO II waargenomen. Dit betreft dan voornamelijk impactkraters van artillerie. In de ruime omgeving werden eveneens meerdere oppervlakteprospecties uitgevoerd waarbij lithische artefacten werden gerecupereerd. Op basis van de gekende waarden kan gesteld worden dat de omgeving van het onderzoeksgebied zo goed als doorlopend wordt bezocht en bewoond sinds de steentijden.

Figuur 26: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

76713	Opgraving Neolithicum: gepolijste bijl Steentijd: Enkele silexartefacten, niet specifiek gedateerd. Ijzertijd: Aardewerkvondsten waren schaars. Vroeg-Romeinse tijd: 5-tal Romeinse brandrestengraven, te interpreteren als 'veldgraven'. Tweemaal 2 bij elkaar en 1 geïsoleerd graf. Allen met houtskoolrijke vulling met verbande botsplinters. Zowel zone A als B vertonen 2 chronologische fasen die tussen de zones onderling niet gelinkt konden worden, algemeen dateren ze overgang late ijzertijd - vroeg Romeins Midden-Romeinse tijd: kruikje in typische zeepwaar uit Noord-Frankrijk (Bavay-regio) Volle middeleeuwen: eenschepig hoofdgebouw in hout en vakwerk, Een waterkuil, Resten van het erf, erfgrachten, percellering van het omliggende land Middeleeuwen: een roodbeschilderd scherfje (pingsdorf) Bron: Hoorne J., 2006. Archeologisch onderzoek langs de Vaartstraat te Wielsbeke, Leiesprokkels Jaarboek 2005-2006, 50-87.
155033	Opgraving Late middeleeuwen: oudere bouwresten van zgn. "moeffen" gevonden waarvan het formaat wijst op een datering in de 2de helft en het eind van de 13de eeuw. Talrijke losse vondsten werden verzameld, zoals aardewerk, glas, been en metaal die typologisch van het eind van de 13de eeuw - begin 14de eeuw tot heden kunnen gedateerd worden. Het woonhuis kende minstens 4 opeenvolgende vergrotingen. Bron: Despriet P. 1985, Het Goed te Priems in Oostrozebeke, in: de Roede van Tielt 16/1, 2-30
207079	Mechanische prospectie Volle middeleeuwen: Enkele kuilen en paalsporen, waarin enkele fragmenten grijs en handgevormd aardewerk werden aangetroffen. De sporen bevinden zich in alluviale afzettingen. Wellicht aan de rand van een bewoningsareaal dat zich buiten het projectgebied bevindt. Bron: Ryssaert C. 2014: Oostrozebeke- Ettingen. Archeologisch vooronderzoek: proefsleuvenonderzoek langs de Meulebekesteenvweg en Ettingen i.o.v. VMSW, Deinze.
220626	Mechanische prospectie Vroeg-Romeinse tijd: nederzetting uit de Vroeg-Romeinse periode Bron: Acke B., M. Bracke & B. Bot 2018: Nota Wielsbeke Splenterbeekstraat Verslag van Resultaten, Zelzate.
222434	Mechanische prospectie

	Steentijd: (micro)kling, zwaar verbrand schrabberfragment, afslag, kernfragment. Mogelijk mesolithicum Onbepaald: Kringgreppel met in het centrum mogelijk een grafkuil., Brandrestengraven, Mogelijke vierpostenspieker. Greppels Bron: Demoen, D.- Bakx, R.- Creutz, M. 2019: Nota Wielsbeke, Ridder de Ghellinckstraat 9, Groenbuffers: Verslag van Resultaten, BAAC Vlaanderen Rapport 1103
223769	Mechanische prospectie Onbepaald: 8 grachten/greppels en 1 paalspoor maar wegens het ontbreken van vondstmateriaal geen datering Bron: Bracke, M. & Hagen, J. (2019) Nota Oostrozebeke Hoogstraat, Moerbeke - Waas
224161	Mechanische prospectie Onbepaald: Er werden geen sporen of vondsten aangetroffen Bron: Swaelens C., Van Campenhout K., Creutz M. 2018: Archeologienota Wielsbeke, Oostrozebeeksestraat: Verslag van Resultaten, BAAC Vlaanderen Rapport 815, Gent.
224179	Mechanische prospectie Nieuwste tijd: 7 kuilen, met in de vulling recent bouwpuin (cement, industriële baksteen). Sporen van drainage. Onbepaald: kuil Bron: David Demoen & Ali Jelene Scheers 2018: Archeologienota Wielsbeke, Ridder de Ghellinckstraat: Verslag van Resultaten, BAAC Vlaanderen Rapport 625, Gent.
224210	Mechanische prospectie WOI: In de teelaarde werden diverse kruitstaafjes, een brokstuk van een koperen huls 7,7mm en resten van metaalbrokken teruggevonden. Gezien deze resten werd een ruim kijkvenster aangelegd echter zonder archeologisch zichtbare resten. De resten wijzen op een mogelijk Duits geschut uit de Eerste Wereldoorlog, dat wellicht oppervlakkig of aan de beekrand stond opgesteld. Nieuwste tijd: Recente grote verstoringen Bron: Acke B., Bracke M. 2018: Nota Wielsbeke Grote Molstenstraat. Nota Verslag van resultaten, Moerbeke-Waas.
224287	Mechanische prospectie Romeinse tijd: De rechthoekige vorm van de houtskoolmeiler indiceert een Romeinse datering. Nieuwste tijd: 15 greppelsegmenten, 2 kuilen, 1 paalkuil. Bron: Van den Dorpel A. & Beke F. 2018: Breesstraat 5 (Wielsbeke, West-Vlaanderen), NOTA Resultaten van het proefsleuvenonderzoek.

226978	Mechanische prospectie Romeinse tijd: 2 kuilen, 7 paalkuilen, 1 waterkuil, greppels en grachten vermoedelijk Romeins mogelijk ook metaaltijden en later Bron: De Witte, A.S. & Verhaege, C. (2019) Nota Wielsbeke, Ridder de Ghellinckstraat 9, Vlokkelij, Gent.
980020	Opgraving Mesolithicum: enkele silexartefacten, weliswaar aangetroffen in secundaire contexten, die wijzen op de aanwezigheid van jagers/verzamelaars in het mesolithicum. Laat-Merovingische/Karolingische periode: De oudste grondsporen dateren echter uit de vroege middeleeuwen, bestaande uit een woonerf uit de laat-Merovingische/vroeg-Karolingische periode met erfgreppels, drie gebouwen, twee waterputten en enkele kuilen. Late middeleeuwen: In het noordwesten werd een kuil uit de late middeleeuwen aangetroffen WOI/WOII: iets verderop kwam een bomkrater uit de Eerste of Tweede Wereldoorlog aan het licht. Bron: Acke B., Bracke M., Fonteyn P. & Wyns G. 2019: Eindverslag Wielsbeke Splenterbeekstraat. Verslag van Resultaten. Moerbeke-waas: Acke & Bracke bvba.
980306	Mechanische prospectie Nieuwste tijd: De proefputten tonen verstoringen en ophogingslagen met verspreid skeletmateriaal, bouwpuin en aardewerk, te dateren in de 19e eeuw. Er werd één menselijke begraving in anatomisch verband aangetroffen. Het ging om een kind tussen 3-4 jaar. Bron: Bot B. Vanbrabant E. Debouck Y. 2020: Centrum Oostrozebeke (Oostrozebeke, West-Vlaanderen). Nota deel 1: Resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem, Sint-Michiels-Brugge.
980599	Mechanische prospectie Onbepaald: Verspreid over het projectgebied werden verschillende greppels teruggevonden. Het betrof o.a. een gracht met noordwest-zuidoostoriëntatie, en enkele andere greppels. Bron: Lefere, M. en Vanhecke, I. 2020: Reynaertstraat 29A (Wielsbeke, West-Vlaanderen) Projectcode: 2020H240, Sint-Michiels-Brugge.
981687	Mechanische prospectie Onbepaald: Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen sporen of vondsten aangetroffen. Een zeer groot deel van de sleuven bleek immers sterk tot zeer sterk verstoord. Ook in de niet verstoorde delen werd geen enkel spoor aangetroffen. Bron: Acke B. Bracke M. Fonteyn P. & Debrabandere S. 2021: Nota Wielsbeke Stationstraat. Verslag van Resultaten, A&B archeologie, Moerbeke-Waas.
981923	Mechanische prospectie

	Laatneolithicum/Middenbronstijd: In het zuidoosten van het plangebied werd een kringgreppel met buitendiameter van 20m aangetroffen. Deze structuur kan als deel van een grafheuvel beschouwd worden die in het laatneolithicum tot midden-bronstijd opgericht is. Middeleeuwen: Verder werden nog twee paalkuilen, en een grote kuil die de kringgreppel oversnijdt aangesneden. De datering hiervan is ongekend, maar op basis van vulling wordt een ouderdom tot de middeleeuwen ingeschat hoewel ook een oudere oorsprong mogelijk blijft. Nieuwe/Nieuwste tijd: In de eerste fase werden tijdens het proefsleuvenonderzoek voornamelijk sporen aangetroffen die aan landbouw gerelateerd kunnen worden zoals spitsporen en greppels die mogelijk op beddenbouw wijzen. Wellicht kennen deze een postmiddeleeuwse oorsprong. Deze greppels lopen parallel met de Ingelmunstersteenweg, wat de datering kan ondersteunen. Bron: Van Quaethem K. & Ghyselbrecht E. 2021: Ingelmunstersteenweg 155-161 (Oostrozebeke, West-Vlaanderen). Nota Deel 1: Verslag van resultaten, Ruben Willaert nv, Sint-Michiels-Brugge.
982739	Mechanische prospectie Late middeleeuwen: Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden sporen aangetroffen van een laatmiddeleeuwse rurale woning. Bron: Pype, P. Coenaerts, J. Jansen, I. 2021: Archeologische evaluatie van het bodemarchief door middel van proefsleuven ter hoogte van de Hulstestraat 17 – 29 te Oostrozebeke (West-Vlaanderen), ABO archeologische rapporten 1560, Gent.
982821	Mechanische prospectie Proefsleuvenonderzoek toonde aan dat recente activiteiten op het terrein de bodem quasi volledig verstoorden. Dit in die mate, dat er geen archeologische sporen meer bewaard zijn. Bron: Verhaeghe C. 2020: Nota Wielsbeke Ridder de Ghellinckstraat 9 Diepvriesloodsen, Gent
983098	Mechanische prospectie Onbepaald: Tijdens het proefsleuvenonderzoek kwam 1 archeologisch spoor aan het licht. Het gaat om een sterk gebioturbeerde en ondiep bewaarde houtskoolrijke kuil met een onbepaalde datering. Bron: Acke B. Bracke M. Wyns G. & Fonteyn P. 2021: Wielsbeke Grote Molstenstraat. Verslag van Resultaten, A&B archeologie, Moerbeke-Waas.
983225	Mechanische prospectie Bronstijd: Eén spoor bleek archeologisch potentieel te bevatten. Het dateert mogelijk uit de bronstijd en lijkt te bevestigen dat het om een gunstige locatie ging tijdens de metaaltijden. 20ste eeuw: Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden hoofdzakelijk sporen uit de 20ste eeuw aangetroffen. Het ging om greppels, restanten van funderingen, uitgravingen, leidingen en een waterciterne. In een aantal werd industrieel wit aardewerk (eind 19de-20ste eeuw) aangetroffen.

	Bron: Vanhercke J. 2021: Ingelmunstersteenweg 145-147 (Oostrozebeke, West-Vlaanderen). Nota, Deel 1: Verslag van resultaten, proefsleuvenonderzoek, Ruben Willaert nv, Sint-Michiels-Brugge.
983363	Mechanische prospectie Laat neolithicum: De vulling is vrij symmetrisch waardoor er geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van een grafheuvel. Doch kan een grafheuvel vermoed worden gezien in de nabijheid van de kringgreppel verschillende begravingssporen zijn aangesneden. Binnen de grafcirkel zelf zijn geen sporen van begraving aangetroffen. Middenbronstijd: Twee (paal)kuilen, een brandrestengraf (Midden-)Romeinse tijd: Twee brandrestengraven, twee houtskoolmeilers, De waterkuil dateert ergens tussen de Romeinse periode en de middeleeuwen Volle middeleeuwen: In deze gracht werd een scherf aangetroffen die in de 12de eeuw te situeren is. Datering van de gracht in de volle middeleeuwen: met grote voorzichtigheid te beschouwen. Nieuwe tijd: Grachten en perceelsgreppels Onbepaald: 51 Paalkuilen en 13 kuilen verspreid over het terrein zonder samenhang Bron: De Ketelaere S. & Swaelens C. 2021: Eindverslag opgraving Wielsbeke Ridder De Ghellinckstraat 9 Groenbuffers en Vlokkenlijn, BAAC Vlaanderen Rapport 1824, Gent.
983413	Mechanische prospectie Metaaltijden/Romeinse tijd: Een 4-palige spieker nabij de zuidelijke grens lijkt ouder en kan vermoedelijk in de periode protohistorie - Romeinse periode geplaatst worden. Overige duidelijke sporen en/of vondsten zijn niet aangetroffen hoewel van enkele verkleuringen onduidelijk blijft of het om geïsoleerde kuilen uit deze periode of om natuurlijke fenomenen gaat. Nieuwe/Nieuwste tijd: De meeste sporen kunnen zelfs in de 19de-21ste eeuw geplaatst worden. Het betreft diverse (paal)kuilen en enkele greppels of diepe spit-/ploegsporen die vooral in relatie staan tot het landgebruik. Van sommige sporen in het oostelijk deel van het projectgebied wordt een 21ste-eeuwse oorsprong (aanleg werfdorp) niet uitgesloten. Van 12 sporen wordt niet uitgesloten dat ze ook nog in de nieuwe tijd thuishoren. Het gaat hier om greppels, kuilen en een mogelijk karrespoor. De greppels kunnen in verband gebracht worden met de oude percelering. Bron: Keijers D. Devroe A. & Bervoets G. 2022: Nota: Verslag van resultaten, Wielsbeke-Breestraat. Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv, Koersel.
984421	Mechanische prospectie Late ijzertijd/Romeinse tijd: Er werden paalkuilen, kuilen en greppels en een 30-tal aardewerk fragmenten aangetroffen. Bron: De Hooghe G., 2021: Archeologische evaluatie van het bodemarchief d.m.v. proefsleuven ter hoogte van de Molenweg te Wielsbeke (Prov. West-Vlaanderen), Rapport, 1592, Gent.

987967	Mechanische prospectie Binnen het projectgebied werden verspreid over de vier werkputten geen vondsten, sporen en/of structuren aangetroffen. Alle verzamelde data en vaststellingen tijdens het proefsleuvenonderzoek leiden tot de conclusie dat het terrein een laag tot nihilistisch kennis- en datapotentieel heeft. Er werden immers geen relevante archeologische sites vastgesteld die zouden kunnen leiden tot bijkomende informatie over de omgeving. Bron: Bigonzi V. Doucet A. Van Arnhem B.J.L. & Decramer W. 2023: Nota. Uitgesteld vooronderzoek zonder en met ingreep in de bodem Oostrozebeke – Wielsbekestraat/Rijksweg, Verslag van resultaten, Terra Engineering & Consultancy nv, Sint-Truiden.
988244	Mechanische prospectie Late ijzertijd tot midden-Romeinse tijd: houtskoolmeilers 19de eeuw: Een deel van de aangetroffen grachten en greppels komt overeen met de perceelsgrenzen die worden aangegeven op de Atlas der Buurtwegen en zijn aldus te dateren in de 19de eeuw. WOI/WOII: bomkraters Onbepaald: grachten en greppels Bron: Acke B. Bracke M. Debrabandere S. & Fonteyn P. 2023: Nota Wielsbeke Breestraat. Verslag van Resultaten, Acke & Bracke bv, Moerbeke.
988471	Mechanische prospectie Ijzertijd, Romeinse tijd: Ter hoogte van de toegankelijke en niet-verstoorde zone waar de proefsleuven werden uitgevoerd werd één brandrestengraf aangetroffen dat verder een geïsoleerd spoor lijkt. Onbepaald: greppels, grachten, wat kuilen en een vermoedelijke paalkuil Bron: Perdaen Y. Note K. & Schynkel K. 2023: Nota Wielsbeke, Ridder De Ghellinckstraat 9 nieuwbouw. Deel 1: Verslag van Resultaten, BAAC Vlaanderen Rapport 2484.

II. Archeologische indicatoren

70931	Veldkartering Steentijd: 1 kern, 1 afslag
70949	Veldkartering Steentijd: 5 kern(fragment)en, 4 mantelafslagen, 19 afslagen, 4 klingen, 1 brokstuk, 10 geretoucheerde artefacten
70955	Veldkartering Steentijd: 1 afslag
71001	Veldkartering Steentijd: 1 geretoucheerd artefact
71004	Veldkartering Steentijd: 1 kern, 1 kling
71071	Veldkartering Steentijd: 4 kern(fragment)en, 5 stuks kernverfrissingsmateriaal, 8 mantelafslagen, 15 afslagen, 5 klingen, 3 fragm van afhakingen, 1 klopper, 3 brokstukken, 13 geretoucheerde artefacten
74687	Veldkartering Steentijd: 1 kernfragment, 1 mantelafslag
74698	Veldkartering Steentijd: 1 kern
75828	Veldkartering Steentijd: 1 kern, 3 afslagen, 1 kling, 1 fragment van een afhaking
76054	Veldkartering Steentijd: 1 kern
982892	Toevalsvondst WOI: In de put waar de helm werd aangetroffen is in het profiel een insteekkuil/verstoring te zien. Deze kuil is gevuld met bouwpuin: vooral baksteen en kalkmortel, maar ook fragmenten van versierde cementtegels. Er is geen enkel verband te zien tussen de stenen, dit is gewoon een kuil met los bouwpuin. Het geheel is mooi afgedekt met een laag teelaarde en daarbovenop de verharding van de speelplaats. Dit maakt duidelijk dat het niet om een recente vergraving gaat door de aannemer, maar om een kuil uit wellicht de eerste helft van de 20ste eeuw.
990023	Indicator cartografie Vroege middeleeuwen: Sint-Amanduskerk, volgens de overlevering zou Oostrozebeke ca. 640 gekerstend zijn door Sint-Amandus en er een eerste bedehuis rond dezelfde tijd zijn opgericht. In 964 is er in ieder geval sprake van een zekere Gosewinus als pastoor van Oostrozebeke, wat het bestaan van de parochie, afhankelijk van het bisdom Doornik, en vermoedelijk ook een bedehuis bevestigt.

1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwe verkaveling aan de Palingstraat 9 te Oostrozebeke. Het volledige plangebied is ca. 3017 m² groot en wordt ingenomen door meerdere loodsen en verharding. De aanwezige infrastructuur wordt gesloopt in het kader van de geplande werken.

Het grondgebied van Oostrozebeke strekt zich deels uit over het Tielts Plateau en deels over het zuidelijkere zandlemige land van Roeselare-Kortrijk. Het onderzoeksgebied bevindt zich ten zuiden van de dorpskern die gelegen is op het interfluvium tussen de noordelijk gelegen Mandel en de zuidelijk gelegen Leie. Direct ten zuiden van het plangebied loopt de (ingebuisde) Gaverbeek. De Quartairgeologische kaart geeft in het noorden van het plangebied een profiel weer waarvan de top bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Holoceen. In het zuiden bestaat de top van het profiel uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen. De bodemkaart geeft op het overgrote deel van het onderzoeksgebied 'opgehoogde gronden' weer. De impact hiervan op het bodemarchief is vooralsnog ongekend. De omgeving van het onderzoeksgebied, op de rand van de Gaverbeekvallei, was ongetwijfeld aantrekkelijk voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars.

De cartografische bronnen geven een landelijke omgeving weer ten zuiden van het historische centrum van Oostrozebeke. Op de Ferrariskaart is het plangebied ingekleurd als akkerland en vrij van enige bebouwing. Tevens is te zien op de Kabinetskaart dat de Gaverbeek oorspronkelijk ten noorden van het plangebied stroomde. Op het 19^e-eeuwse kaartmateriaal blijft dit het geval. Doorheen de orthofotosequentie is weinig tot geen verandering op te merken. Op het oudste luchtbeeld kan de huidige toestand reeds grotendeels herkend worden.

In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied zijn reeds een groot aantal proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd en enkele opgravingen. Bij een groot deel van de uitgevoerde prospecties werden echter geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Bij vlakdekkend onderzoek aan de Vaartstraat te Wielsbeke, richting de Leie, werden meerdere veldgraven uit de Romeinse periode en bewoningssporen uit de volle middeleeuwen in kaart gebracht. Tijdens dit onderzoek werden ook meerdere lithische artefacten ingezameld, waaronder een neolithische vuistbijl. Op het aanpalende perceel, aan de Splenterbeekstraat, werden restanten van een Karolingische nederzetting in kaart gebracht. Ook hier werden lithische artefacten gerecupereerd tijdens het vlakdekkende onderzoek. Tijdens meerdere prospecties in de omgeving werden eveneens relictten uit de metaaltijden in kaart gebracht. Dit betreft zowel gefragmenteerde sporen van bewoning uit de ijzertijd en cirkelvormige grafmonumenten. Zo werd aan de Ingelmunstersteenweg en de Ridder de Ghellinckstraat bij proefsleuvenonderzoek een kringreppel in kaart gebracht. Bij onderzoek aan de Ridder de Ghellinckstraat werden eveneens meerdere off-site relictten uit de Romeinse periode aangesneden. Opvallend uit deze periode is de aanwezigheid van meerdere houtskoolmeilers. Naast deze oudere relictten werden op meerdere locaties ook resten van schermutselingen uit WO I of WO II waargenomen. Dit betreft dan voornamelijk impactkraters van artillerie. In de ruime omgeving werden eveneens meerdere oppervlakteprospecties uitgevoerd waarbij lithische artefacten werden gerecupereerd. Op basis van de gekende waarden kan gesteld worden dat de omgeving van het onderzoeksgebied zo goed als doorlopend wordt bezocht en bewoond sinds de steentijden.

Concreet dient ter hoogte van het plangebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Op basis van het landschappelijke kader en de gekende waarden kan gesteld worden dat de verwachting bestaat uit zowel artefactenconcentraties als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. Daartegenover staat echter dat het terrein quasi integraal is bebouwd en verhard waardoor het bodemarchief verstoord kan zijn. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringskansen te evalueren. Blijken plaatselijk bodemhorizonten bewaard die kunnen wijzen op betere bewaringskansen m.b.t. artefactenconcentraties, dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testvakken.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

KAARTMATERIAAL

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778]

Atlas der Buurtwegen d.d. 1842

Topografische kaart van Vandermaelen d.d. 1846 – 1854

Popp-kaart d.d. 1842-1879

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroerenderfgoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4
Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)	4
Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	6
Figuur 4: Opzet initiatiefnemer t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	7
Figuur 5: Opzet initiatiefnemer t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	8
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	10
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	10
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	11
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	11
Figuur 10: Hoogteverloop W-O	12
Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	12
Figuur 12: Hoogteverloop NO-ZW	12
Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)	13
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)	13
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)	14
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	17
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	17
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)	18
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt) ...	18
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)	19
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)	19
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)	20
Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)	20
Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)	21
Figuur 25: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)	21
Figuur 26: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).	22

BOORLIJST

CHRONOLOGISCH KADER

